

ZIDOV

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAČAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Kongresna pitanje

Stojimo pred sastankom XIII. cijonističkog kongresa i naravno je, da se cijonistički svijet bavi već danas problemima ovoga kongresa. Još ni jedan naš kongres nije izazvao tako živi interes kao ovaj. Prije se raspravljalo o pojedinih pitanjima, no odjek svih tih pitanja nije bio tako jak kao danas. Karakteristično je, da su naši najveći zemaljski savezi čekali sa svojim godišnjim konferencijama do sad tako, da svojim zaključcima mogu opredijeliti stajalište pojedinih organizacija i time već prije kongresa rasčistiti najvažnija pitanja tako, da će se kongres moći više baviti čisto palestinskim obnovnim radom.

Glavno je danas pitanje sastava odnosno proširenja Jewish Agency-a, i saziva svjetskog propalestinskog kongresa. Pretežita većina cijonističkih organizacija zastupa u pitanju proširenja Jewish Agency-a mišljenje, da valja privući sve kruge židovstva na saradnju i dati im mogućnosti, da budu zastupana u Jewish Agency. Samo malen dio zastupa stajalište, da cijonistička organizacija imade da zadrži monopol na Jewish Agency, i ako je većina cijonista složna u tome, da valja Jewish Agency proširiti, nema do danas još jedno jedinstveno naziranje, na koji način da uslijedi ovo proširenje. Imaj ih, koji zastupaju mišljenje, da se Jewish Agency imade izabrati samo po svjetskom Kongresu, jer samo ovakav kongres doista zastupa cjelokupni židovski narod i stoga traže, da se s mesta sazivije svjetski propalestinski kongres. Oni previdjaju pri tome, da kongresna ideja još nije uhvatila dosta jak korijen u židovstvu, i da će još trebati mnogo pripravnoga rada, dok će biti moguć saziv ovakovog kongresa, koji bi nam zajamčio uspjeh. Svaki momentani saziv bio bi bezuvjetno osudjen na neuspjeh, te bi palestinskom radu nanio ogromnu štetu.

Mišljenje je pretežite većine koje je došlo do izražaja na kongresima triju najvećih naših organizacija, američke, poljske i njemačke, da izgradnja Jewish Agency-a kao korporacije, u koju treba da stupe i druge organizacije, imada bude rezultat razvjeta, te da se danas ne može o tom reći konačna riječ. I sam kongres sigurno ne će stvoriti definitivan zaključak, već će morati da prepusti vodstvu, da ono u smislu direktiva, što će ih kongres dati vodstvu, nastavi započete pregovore glede ustupa pojedinih organizacija i grupa. Ove organizacije dobivši prava pretuzet će i odgovornost.

Manjina u gore navedenim savezima izrazila je bojazan, da bi ovi pregovori

imogli naškoditi cijonizmu, jer se do sad nije našla forma za odgovornost tih novih članova Jewish Agency-a pred jednom autoritativnom korporacijom, a da je to preuzimanje odgovornosti preduvjet za ustup. Zastupnici toga mišljenja zaboravljaju, da nema nikakove svrhe stvarati ovakove zaključke, za koje znamo, da će onemogućiti ono, što hoćemo ili da će to tek ostati demonstrativni zaključci, koji imaju da utvrde, da organizacija stoji na demokratskom principu odgovornosti svih faktora pred jednim forumom, koji biraju sve funkcijonare.

I naš Savez bavio se na svome Vijeću u Novome Sadu ovim pitanjem, te je zauzeo slično stajalište. Naša je rezolucija nešto opširnija i preciznije označuje naše stajalište. I mi smo mišljenja bili, da treba za razvoj Jewish Agency a nekih prepostava, a naročito da se već prije saziva svjetskog jevrejskog kongresa mora obezbijediti njegova harmonijska jednovitost bar u pogledu praktičkih metoda imigracije i plana kolonizacije. Ujedno smo poput nedavno održanog kongresa njemačkih cijonista u Dresdenu smatrali potrebnim, da kažemo nešto i o položaju cijonističke organizacije.

Jasno smo izrazili, da ne želimo da se dira u kulturnu i socijalno-tsku koncepciju cijonizma, jer smo nazora, da će i nakon proširenja Jewish Agency-a, nakon što će se javiti na saradnju i druge velike organizacije i preuzeti, o čemu se danas najviše govori i piše, jedan dio odgovornosti, ipak cijonistička organizacija imati da snosi najveći dio te odgovornosti. Ona će i pored toga imati da vrši velikih zadataka i u galatu i u Držeci Jisraelu. Naše je bilo uvjerenje, da naprotiv samo jaka i dobro izradjena cijonistička organizacija može da osigura rad i jednog proširenog Jewish Agency. I za to smo i tražili izgradnju organizacije i intenziviranje rada u mjesnim organizacijama, jer udes cijelog obnovnog rada zavisi o snažnom narodnom pokretu, a taj ne može da stvari nikakav Jewish Agency, već samo jaka i snažna, te dobro izgradjena cijonistička organizacija.

Dr. A. S.

Izborni pravo žena u bogoštovnoj općini

§ 91.

Aktivno pravo biranja imaju svaki muški i ženski pripadnik općine, kojemu je u tekućoj godini propisan bogoštovni prinos i ako do dana, kad mine rok za reklamacije proti izbornoj listini, nije u zaostatku, i to muškarci ako su navršili 21 godinu, ili sa navršenom 18. godinom, ako tjeraju samostalan obrt ili ako su namješteni u javnom ili privatnom zvanju, a žene, ako su navršile 21. godinu i vode samostalno kućanstvo ili sa navrše-

nom 18. godinom, ako tjeraju samostalan obrt, ili ako su namješteni u javnom ili privatnom zvanju ili su položile ispit zrelosti na kojem srednjem ili ovomu sličnom učilištu.

Osim toga imaju aktivno pravo biranja svi definitivno namješteni službenici i činovnici bogoštovne općine bez razlike spola, nadalje djaci visokih škola zagrebačkih sa navršenom 18. godinom, koji su u smislu §-a 2. ovih pravila pripadnici ove bogoštovne općine, ako i neplaćaju bogoštovni prinos.

Izuzimaju se od aktivnoga prava biranja koji su pravomoćno osudjeni radi kojega zločinstva, prestupka ili prekršaja iz koristoljublja, dok traju posljedice kaznene osude.

§ 92.

Pasivno izborni pravo imaju svaki muški općinski pripadnik, koji je navršio 24. godine, a imaju aktivno pravo biranja.

Zagrebačka bogoštovna općina vijećat će sad o promjeni pravila; medju inim mijenja se i dosadašnji izborni red. Iako prijedlog predstojništva ne uvadja opće izborni pravo, ipak ovaj korak znači velik napredak. Izborni pravo veže se još uvijek o plaćanje prinosa. Neću da se ovdje bavim time, da li je ovo stajalište opravданo ili ne, već hoću da upozorim na nekonzakventno provadjanje toga stajališta u iznešenom prijedlogu. Prema uvodno citiranim paragrafima daje se svim pripadnicima bogoštovne općine bez razlike spola aktivno pravo glasa, dok se ženama uskraćuje pasivno izborni pravo.

Ovo je stajalište nekonzakventno i neopravданo, jer je polovično. Ono donekle uvažuje rezultat razvjeta, koji je i ženi dao mogućnost, da se natječe s muškarcima, ali samo u toliko, da i ona može da plati bogoštovni prinos kao i svaki muški pripadnik ove općine, ali ženi ne daje statut pasivno izborni pravo kao svakom drugom pripadniku. Ako žena ima iste dužnosti kao i pripadnik treba da ima i ista prava.

Koji je razlog, da se ženi krati pasivno izborni pravo? Žene dokazale su svojim radom ne samo u uredima, kao pomoćne sile, već i na odgovornim mjestima, da su dorasle povjerenim im zadaćama. One danas u naprednim državama i u zakonodavnim i upravnim korporacijama vrše vrlo koristan rad, a naročito na polju socijalnom i odgojnog postigle su zamašnih rezultata. To je sigurno i članovima predstojništva poznato, pa mora da je drugi razlog zbog kojeg se uskraćuje ženama pasivno pravo glasa. Navadja se da nije u skladu s našim vjerskim propisima, sa židovskom tradicijom. Malo nam doduše čudno zvuči, kad čujemo taj prigovor i pozivanje na tradiciju od ljudi, koji svojim životom i provadjanjem reformi u hramu dokazuju, da im nije osobito na srcu čuvanje te tradicije. Ali to sam samo usput

spomenuo, a stvarno htio bih upozoriti na to, da predstojništvo bogoštovne općine nije nikakova duhovna korporacija, niti ima da vrši obredne čine, koje ne bi po slovu zakona mogle da vrše žene. Predstojništvo je upravna korporacija naše općine, u kojoj žena može da ima i te kako važan djelokrug rada, djelokrug, koji je do danas po predstojništvu gotovo sasvim zanemaren ili slabo vršen. Trebam samo da spomenem da zagrebačka općina nema gotovo nikakovih socijalno hmuaničkih ustanova osim Schwarzu, a ipak bi ova općina koja ne prestano raste morala imati ovakovih institucija. Istina, predložena pravila predviđaju novi jedan odbor za socijalno dobrovorne ustanove. Možemo li sebi zamisliti bolje saradnice za taj odbor no židovske žene? Što su židovske žene u tome pogledu do sad stvorile dostatno je, da podsjećamo na akcije Anite Müller, dr. Buchmilove i mnogih drugih.

Od zadatka, što bi ih žena mogla da vrši u općini spominjemo i školu. Škola treba da nam užgaji mladi naraštaj. Tko je više za to zvan no žena, da ulaže svoj trud oko odgoja. Žena kao majka ima mnogo više razumijevanja za djecu no muškarci, pa bi žena baš u školskoj odboru mogle doprinijeti dalnjem poboljšanju naše škole. Konačno htio bih spomenuti, da je i ono malo što se u nas radilo na humanitarnom polju u glavnom stvoreno židovskim ženama.

Židovska žena želi da radi za židovstvo i mi joj moramo dati mogućnosti saradnje u općini. Da se udovolji i onima, koji se pozivaju na tradiciju može se ustaviti, da žene ne mogu biti izabrane u bogoštovni odbor, niti ne mogu postati predsjednici općine. Zagrebačka općina ne bi bila niti prva, koja bi time što daje ženama pasivno izbornu pravo uvela neku »novotariju«. Precedens stvoren je već u osječkoj bogoštovnoj općini, koja je u ispravnom shvaćanju provela konzervativno načelo, da onaj koji imade dužnosti, mora da ima i prava. Ako od žena tražimo bogoštovni priros, onda im moramo priznati i sva prava, koja su vezana o plaćanje prinosa.

Židovske žene svojim će se radom pokazati kao valjane saradnice, koje će ljubavlju vršiti povjerene im zadaće.

David Spitzer.

Jevsekija

Piše Elias Hurvic.

Sred razaranja, koje se oko nas zbiva, tražimo njegove istorijske analogije. Kao da istorijska paralela, spoznaja o ponovnom vraćanju svega, daje utjehu i za sadašnjost... Za nacionalno djelo razaranja Jevsekije. — Jevrejske sekcijske kod središnjeg izvršnog odbora sovjetske vlade — mogu da nadjem u židovskoj istoriji samo jednu analogiju: djelovanje helenista — ovdje kao i ondje isti priključak na vladajuću tudju silu, ista isповjest asimilaciji, isti sistem tajne denuncijacije. A ipak mi se čini, da je danas, gdje se radi o organizovanoj moći unutar židovstva — djelo razaranja i fanatizma, na kome počiva, još veće; čini mi se, da je postojanje i djelovanje Jevsekije nešto, čega još nije bilo u istoriji židovstva.

Vjera, na kojem se temelji djelovanje Jevsekije, je kao vjera svih ortodoksnih komunista, da je židovska religija poput svake druge religije, samo sredstvo za zaglavljanje naroda i zapreka na putu k socijalnoj jednakosti. Objektivni mislioci sigurno ne taje, da primjrice u sinagogalnoj službi dolaze do izražaja neke socijalne razlike: u doznači mesta, u pozivima za alija itd. Ali sve te pojedinosti i uzgrednosti ne mogu da obaraju veliku istorijsku činjenicu: da je upravo u židovstvu — u protimbi prema državama s njihovim klerom — religija slobodna od svake državne funkcije i prema tome od svake sumnje socijalnoga upliva; da se samo ovdje mogla vjera razviti u doista duševnu moć i da — kao što to ponovno palestinski književnik rabi Benjamin (u svojoj knjizi »Al hagvulin«) tako lijepo kaže — da se Židov, čim prestupi prag sinagoge i otrese sve svoje materijalne brige pretvara u sasvim drugoga čovječka, — promjena, koja je jednakaka za bogate i siromašne.

No Jevsekija to ne vidi ili neće da vidi. Prema tome prenose od drugih posudjene pojmove vjere historijskoga materializma na židovstvo i izazivaju vjersku borbu, koja bi se nas dojmila kao karikatura, da nije tako žalosna.

Djelovanje Jevsekije (na čelu su joj Altschüles i Litvakov) može da se dijeli u dvije (ili ako se hoće i u tri) akcije. Prije svega obraćala se njihova revnost na uništenje svih židovskih organizacija, hedaram, ješivot, sinagoge bil su zatvorene ili su pretvorene u bolnice, pučke kuhinje i dječje domove; zabranili su dobrovorne i kulturne institucije, raspustili su židovske općine. Cijela organska struktura ruskoga židovstva, tog najjačeg židovstva svijeta uopće, razorenja je sistematski, formalno pomoću zakona o »rastavi države i crkve«. Misavremenici, možemo tek da konstatujemo činjenicu, istom budući istoričar židovstva, komu će biti jasne sve posljedice moći će da ih ocijeni u potpunosti opegu.

Jevsekija se brzo uvjerila, da je malo koristilo ovo razaranje, spoljašnjih temelja židovskoga života. Židovi napuštali su zatvorene sinagoge i išli su u druge, koje su još postojale da mole ili su se kao za vremena inkvizicije složili u tajne krugove za molenje u privatnim kućama. Oni što no su htjeli da se bave židovskom književnošću, činili su to potajno. A isto se tako simbol ne samo židovsko religijskog, već i židovskog nacionalnog života: — blagdani slavili. I tako su članovi Jevsekije uvidjeli, da moraju iskorijeniti sam duh, koji se skriva u tim blagdanima i započeli su protu-blagdansku kampanju. I tu počinje komedija.

Započela je ponajprije u Vitebsku godin 1920. Na Jom Kipur sastao se jedan krug židovskih komunista i taj je oboruzan sjekirama i lopatama, defilirao pred sinagoge. Svrha je bila da se na taj vjerski dan demonstrira blagdan rada. Ali ta je demonstracija ostala bez svakoga utjecaja. Židovi što no su molili ostali su u sinagozi. Stoga se u godini 1921. i 1922. efekt pojačao: na jedan mig Jevsekije održane su u mnogim židovskim gradovima na Jom Kipur procesije sa

barjacima i pjesmama, jelo se i hulilo Boga. Svrha te vježbe bila je da se zlo s korijenom iščupa i da se ad oculos demonstrira, da na javno vrijedjanje židovski Bog ne reagira. Ta je svrha doista postignuta: Bog nije reagirao. A isto tako ni Židovi koji su molili. Is toga je zaključio centralni ured Jevsekije židovstvu, i da će još trebati mnogo prida se na predvečerje Pesaha ove godine ne priredjuju više ulične manifestacije, već da se započne sa »duševnom« literarnom protuvjerskom propagandom.

To je dakle treći i najnoviji stadij akcije Jevsekije. O duševnom niveau u te nove propagande daje nam svjedočanstvo članak »Jom Kipur« urednika lista »Emes« i pokretač Jevsekije gore spomenuti Litvakov. Taj članak sastoji iz samih otkrića ili bolje rečeno od samih izmišljotina. Jom Kipur, kako poučava gosp. Litvakov svoje čitatelje, bio je »u staroj Judeji« blagdan zemljoradnika, »dan veselih plesova« koji je istom kasnije po »mudracima Bet hamidraša« pretvoren u dan pomirbe. A time dobio je taj blagdan i klasni karakter. Na Erev Jom Kipur se u sinagozi provadja »opće batindanje«; na vratima postavlja se šamaš s remenom u ruci, pojedinci dolaze k njemu, kleknu, a šamaš im daje 39 udaraca (mističan broj). Ali tuče se sa socijalnim razlikama: bogate i odlične »s ljubavlju« — jedva ih se remenom dotiče, a siromasima daju se »vruće«, da se jedva mogu uspraviti.

Najsramotnije na toj cijeloj priči je, da je to izašlo u jednom listu »Bezbožnik« koji je određen za ruske čitatelje. Ako bi istorijski postupali mogli bi korišteni današnjeg židovskog komunizma nači u bundizmu. Bund bio je duduš religiozno indiferentan, ali na ovu rabotu, se nije ponizio! A ipak nije ova Litvakova priča jedina na tom polju. Moskovski »Krasnaja Nowj« objelodanjuje knjigu družice Frumkin »Dolje s rabićima« čija je svrha, »da ruskim čitatelju pokaze, da Židovi ne zaostaju za hrišćanima u borbi protiv religije; naprotiv, borba se ovdje vodi energičnije, tvrdokorijenije.« Ona duduš mora priznati »oni, koji su vjerni Tori i učenici ješivot pripravni su da umiru za svoje ješivot.« »Raspuštene ješivot putuju od jednoga mesta na drugo, iz jednoga grada u drugi, a često se stvore pod zemljom.« »Postoje podzemni hedarami« ali to samo podstrekava na nove prijetnje: »željezna ruka revolucionarnoga zakona proganja sad te mračnjake. Mladež, nepartijički radnici, oštrot paze da ometaju svaki pokušaj da heder oživi ispod zemlje. Učitelji i rabini predaju se sudovima i kažnjavaju se koncentracijonim logorom.«

Zar je dakle — prema ovo nekoliko primjera — pretjerana tvrdnja, da je Jevsekija nešto, čega još nije bilo u istoriji židovstva?

FRANZENSBAD

Sanatorium dr. Salom

najmodernije uređje: za sve ženske; srne, želudčane bolesti i malokrvne osti. Cijene umjerene:

55 č. k. ra dan

Keren Hajesod

Keren Hajesod — konferencija u Dresdenu.

Prilikom konferencije Cijonističkog Saveza Njemačke održalo se je u Dresdenu pod predsjedništvom dr-a Apfela Keren Hajesod — konferencija, na kojoj su sudjelovali svi povjerenici i tajnici Keren Hajesoda u Njemačkoj. Upravitelj Keren Hajesoda u Njemačkoj, gosp. Turnowsky, izvjestio je o K. H. radu, ističući porast prihoda zadnje godine i uzroke ovoga porasta. Usavršenje propagandističkog materijala i organizacije, izgradnja aparata izvanjih činovnika, od kojih se jedan dio još izobrazuje, uspješni rad u istočno-židovskim krugovima i uvedenje obveza sa stalnom vrijednošću — ova četiri faktora su prouzročili porast prihoda Keren Hajesoda. Kod ovih tačaka raspisivala gosp. Turnowsky o cijelom redu zahtjeva. Za propagandu nužno je stvaranje dobrih filmova, isto tako i novine na židovskom jeziku i sistematično obradjivanje njemačke štampe. Treba proširiti izgradnju činovničkog aparata, te privlačiti istočno židovske krugove, što je odlučne važnosti za budućnost Keren Hajesoda u Njemačkoj. U buduće treba povesti uvedenje obveza sa zlatnom vrijednošću. Gosp. Kurt Blumenfeld ocrtao je svoje dojmone o Keren Hajesod-radu u Americi. U sjajnoj formi opisuje život američkih židova, specijalne uvjete i obilježe cijonističkog rada u Americi. Stanje K. Hd.-rada u Americi je osigurano; rezultat akcije Weizmanna je 1,200.000 dolara. Interes za Palestinu je vrlo porasao u svim židovskim krugovima i u onim, koji su do zadnjeg vremena stajali postrance od pokreta. Na koncu izrazio je Blumenfeld svoje divljenje nad upravo ne-pojmljivim, nadčovječanskim naporima Weizmanna, kojega je istom u Americi upoznao, kao najvećeg propagandistu, kog je igda imao židovski narod. Kao zadnji referirao je dr. Helfmann o radu istočno-židovskim krugovima. Keren Hajesod rad u istočno-židovskom pučanstvu Njemačke, koje predstavlja, što se tiče broja i kvalitete, ljudski materijal od velike vrijednosti za K. H. još je u početnom razvoju.

Morris Rosenfeld

Prije kratkog vremena potresla nas je vijest, o smrti velikog kritičara i pjesnika hebrejske i židovske literature, Davida Frischmanna.

Nekoliko je mjeseca tek prošlo, a židovski narod stoji opet pred svježim grobom.

Morris Rosenfeld je umro!

Zamuknula je harfa velikoga pjesnika židovske bijede i nužde; umuknula je pjesma »o bujici suza«, pjesma židovskoga »roba, što no stenje i robuje«.

Siromašni židovski radnički narod izgubio je svoga pjesnika, izgubio je pratioča, što ga je tješio, na lutanjima u »buri«.

Slomljena je lira!

Presvježa je rana, prevelika je bol, a da bi se moglo objektivno prosuditi njegovo veliko djelo. Sad osjećamo samo ono neizrecivo i neshvatljivo:

ju. Do zadnjeg kongresa bio je ovaj rad, radi nesposobnosti mjesnih organizacija, da stupe u kontakt s istočnim Židovima i da steknu njihovo povjerenje, jako nedostatan, te ne odgovara velikim mogućnostima. Takodjer propaganda i organizacija K. H. rada nisu prilagodjeni istočno-židovskim prilikama. U tom pitanju mora se u neku ruku izazvati preokret i mora se rad prema prilikama preudesiti. Dr. Helfmann nadalje zauzima stajalište prema onoj izjavi, kao da bi bio Keren Hajesod samo činovničko pitanje. Keren Hajesod nije obično šabiranje novca, nego se po ovom jača cijonistički život u mjestima i postizava aktivno saučešće kod svakog pojedinca u izgradnji Palestine. Za ovaj rad morao bi njemački cijonizam dati na kraće ili duže vrijeme svoje najbolje sile, vodje i ljudi od velikog upliva. Činovnički aparat, koji u ma kakvoj mjeri i na ma kakvom načinu namakne novac, bez da održi K. H. na nivou jednog poreza za Palestinu, više škodi, no koristi K. H.-u. Cijoniste moraju sami, da udovolje svojim po-reznim dužnostima prema Palestinu, inače je svaki daljnji rad za K. H. nemoguć. Poslije referata izvjestili su povjerenici i suradnici K. H.-a o radu u pojedinim gradovima.

Amerika. Prema izvještaju generalnog sekretara K. H.-a, Neumanna, na kongresu u Baltimore-u, sakupljeno je u zadnjim 2 godinama od židovskih organizacija u Americi 6 milijuna dolara za izgradnju Palestine, od toga 4,250.000 to jest 70% od Keren Hajesoda, izuzevši sume, koje su od Joint Distribution Committee-u stavljeno na raspologanje u svrhu podupiranja.

Češkoslovačka. Praška K. H.-akcija je zaključena. Osim stalnih suradnika pomagali su gg. dr. Hugo Bergmann i dr. Hantke iz Berlina. Postigao se rezultat od obaveza na kč 1,300.000, od kojih je uplaćeno u gotovom kč 300.000. Ostatak je sukcezivno u pet godina platit. Ako gledamo tešku ekonomsku krizu u Češkoslovačkoj, moramo označiti rezultat veoma dobrim.

Švicarska. Usljed rada dr-a Hansa Kohna napredovala je znatno K. H.-akcija u Zürichu. Uspjelo je misao, da je

Morrissa Rosenfelda više nema!

Njegov je život bio njegova pjesma, bio je život one hiljade i milijuna djece židovske ulice. Njegovu mladost otrovala je hedarska atmosfera, no ona je usadila u njegovo srce, kao u srce svih velikih učenika toga hedera, tajanstvenu snagu vječnosti, snagu, koja se opire burama i najgroznjim mukama. Ono isto srce, što zdvojno viče:

»Al mi smo k'o kamen, nam nema
već ljeka

Nam nedaje zemlja ni mrvice tla.«

Isto srce puno je nerazorive iskon-ske snage mučeničkoga naroda, snage, koja u njemu vječno živi i djeluje, što ga napred goni i vazda stvara nov život:

»Pa makar baš i mlatilima

Naš krvnik slaba tijela smrvi:

Još u nas stare vatre ima,

Nju nij' ugaslo more krvi!«

Riječi, koje se od Mojsija amo vazda pjevaju, samo s raznom melodijom.

dužnost svakoga Židova, da sudjeluje u palestinskom radu, proširiti u krugovima, koji su se do sada od palestinskog rada uzdržavali. Potpuni rezultat pokazat će se istom tokom slijedeće zime. Iz Züricha doznačilo se već kao rezultat rada od pet tjedana 18.000 franaka u Londonu. Pošto je u Zürichu sakupljeno daljnjih 6000 franaka, može se računati, da će se poslati, zajedno sa svotom, koju se očekiva iz Basela u London 30.000 franaka. Po svoj prilici ne ćemo pogriješiti, ako računamo poslije toga na 100.000 franaka, kao go-dišnji prinos za K. H. od švicarskih Židova. (Ziko.)

Iz cijonističkog svijeta i Palestine

Kongres njemačkih cijonista, održan od 25. do 27. juna u Dresdenu, bavio se u vezi s referatom dr. Siegmunda Kanzelsohna, Feuerringa i Kurt Blumenfelda u prvom redu s pitanjem Jewish Agency. Iza iscrpive diskusije i pretresa u glavnem odboru predložio je dr. Hantke kao izvjestitelj glavnog odbora pored niza predloga za dru-ga pitanja, za pitanje svjetskog kongresa i Jewish Agency slijedeće rezolucije:

»Cijonistička organizacija ostaje čvrsto kod misli palestinskog svjetskog kongresa. Egzekutiva ima se od kongresa uputiti, da izvršuje pripravne radnje.

Polazeći sa stajališta, da nužno pospješenje izgradnje Erec Jisraela pretstavlja jačanje cijonističke organizacije, i suradnjom s takvim necijonističkim krugovima, koji su skloni, da potpomažu uređenje židovskog narodnog doma, neka se njemački članovi izjave za slijedeće smjernice:

1. Egzekutiva se upućuje, da izgradnjom cijonističke uprave i propagande vodi brigu oko stalno napredujućeg učvršćenja i proširenja cijonističke organizacije.

2. Egzekutiva se ima ovlastiti, da predobije za Jewish Agency zastupnike takovih organizacija, koje su sklone da pomazu kod uređenja židovskog nacionalnog doma.«

Kao 18. godišnji mladić pošao je na putovanje. Oskudica i drugi jadi putovanja prerano su ga dovele u svijet jada i patnja njegova naroda i taj grozni udes njegova naroda istrgao mu je iz grudi-ju gorki prijekor protiv naroda, kojima imamo da zahvalimo tu nemilu sudbinu i koji nas do danas nisu shvatili:

»A mi smo tek Židi, siromašni Židi,
Bez druga, bez sreće, bez nade na
spas.

O, nemoj nas pitat, već idi ded idil Amerika tjera u Rusiju nas.

Odakle smo pobegli, tamo nas tjera
U Rusku, jer u nas već nije ni groš,
A sad, zar i čemu nam nuda i vjera?
Ta što će nam život, što svjet će
nam još?

Cijela krvava dvotisućogodišnja tragedija židovskoga naroda majstorski je izražena u ovo nekoliko stihova. Narodi svijeta sve to vide i sve to znaju. Oni nas biju i pitaju, zašto vičemo; oni nas dave

Rezolucija u pogledu svjetskog palestinskog kongresa bila je velikom većinom prihvaćena. Zatim se je prešlo posebno na glasanje obiju dijelova druge rezolucije o izgradnji cijonističke uprave u Jewish Agency, prigodom čega je prvi dio jednoglasno prihvaćen, a drugi sa 61 proti 35 glasova, dok ih se 24 usteglo od glasanja. Prijedlog u cjelini bio je nakon toga prihvaćen sa 61 proti 28 glasova, dok ih se 27 ustegnulo od glasanja.

Osim pitanja Jewish Agency razvila se nakon referata i vrlo življana debata o kolonizacionim i financijalnim problemima.

Stranačko vijeće cijonističke organizacije zapadne Galicije i Šleske o pitanju Jewish Agency. 24. juna održala se u Krakovu izvanredno dobro posjećena konferencija stranačkog vijeća cijonističke organizacije zapadne Galicije i Šleske. Dr. Schwarzberger referirao je o problemima XIII. cijonističkog kongresa. Većina deleg. protivila se svakoj tendenciji odstupanja od bilo kojeg nacionalnog postulata cijonističkog programa i izjavila se za princip odgovornosti Jewish Agency. Rezolucije o pitanju Jewish Agency, koje su nakon višesatnog vijećanja od jedne komisije predložene i jednoglasno prihvaćene glase:

Stranačko vijeće cijonističke organizacije zapadne Male Poljske i Šleske uglavljuje:

I. Pogledom na to, da je glavna točka cijonističkog programa, koji se oprobao za tridesetgodišnjeg plodonosnog rada cijonističke organizacije, predobivanje naroda za izgradnju Palestine i organiziranje ovoga za ovaj cilj na parlamentarnim osnovkama, kojih je pravi i nepromjenljivi znak princip odgovornosti vodstva jednoj demokratski izabranoj korporaciji, izjavljuje se stranačko vijeće za takovu Jewish Agency, koje su članovi odgovorni jednoj zajedničkoj korporaciji sa demokratskim ustavom.

II. Ali s obzirom na to, konformno sa cijonističkim programom i 4. članom mandata, da se s jedne strane već sada mora predobiti nove grupe židovstva i odlične

pojedince za izgradnju židovske narodne domaje u Palestini, a s druge strane na potrebu izdašnjeg i bržeg palestinskog rada, koji nam je u ovaj čas zakon, pozivlje stranačko vijeće cijonističku organizaciju na a) intenzivnije organiziranje Kere Hajesod-akcije kao institucije stalnog oporezivanja u korist izgradnje Palestine u uvjerenju, da Keren Hajesod-akcija još nije dovoljno iskoristila vrlo velike mogućnosti i požrtvovnost židovskog naroda, b) nastavak svojih pregovora sa židovskim organizacijama, strankama i odličnim pojedincima, koji se interesiraju za izgradnju židovske narodne domaje u Palestini, da

1. već sada stvari jednu Jewish Agency, koja će obuhvatati Egzekutivu i reprezentante cijonističke organizacije, te zastupnike gore spomenutih židovskih organizacija, stranaka i pojedince, kao i

2. zbog istovremenog stvorenja jedne zajedničke korporacije, koja će se sastojati iz ostalih židovskih organizacija i stranaka, koje su u Jewish Agency zastupane.

Ovoj korporaciji je Jewish Agency odgovorna. Kao u ovoj korporaciji, tako i u Jewish Agency samoj imaju cijonistički zastupnici barem polovicu glasova.

III. Dok je organizacija jedne Jewish Agency na osnovu pod I. i II. izrečenih principa nemoguća, tako dugo ostaje kao Jewish Agency cijonistička Egzekutiva izabrana od kongresa i njemu odgovorna.

IV. S obzirom na različnost mišljenja i zaključaka u pitanju Jewish Agency zahtjeva stranačko vijeće od Egzekutive cijonističke organizacije zapadne Galicije i Šleske, da preuzme inicijativu za saziv zajedničke konferencije reprezentanata centralnih komiteja Varšave, Lavova, Vilne, Krakova, Češkoslovačke, Njemačke i Austrije, da u okviru gornjih rezolucija nadju zajedničko stajalište, da se očuva XIII. kongres i cijonistička organizacija od raspada. Svrha ove konferencije biti će takodjer sporazum glede jedinstvenog programa za izgradnju organizacije i za sastav egzekutive.

Sa svima protiv devet glasova prihvaćena je još slijedeća rezolucija:

»S obzirom na zaključke I. i II. stranačko je vijeće mišljenja, da je dužnost Jewish Agency saziv svjetskog palestinskog kongresa, da se postignu najveći i najintenzivniji rezultati za izgradnju židovske domaje u Palestini.«

Dalje su prihvaćene jednoglasno još dvije rezolucije, koje se odnose na centralizaciju cijonističke organizacije u Velikoj Poljskoj i na intenziviranje kulturnog rada u Palestini.

U donjoj kući se izjavljuje, da namjeravani ugovor sa kraljem Huseinom ne tangira mandat nad Palestinom. Na upit, u koliko se namjeravani ugovor sa kraljem Huseinom podudara sa obvezama mandata engleske vlade, izjavio je 25. juna u donjoj kući državni podsekretar vanjskih poslova Mc. Neill: Konačni oblik ugovora sa Hedžasom za sada ne može objaviti. Stalno je, da ovaj ugovor ni na koji način ne znači modifikaciju obveza, koje je Engleska preuzeila obzirom na mandat.

Odgoda palestinske debate u gornjoj kući. 26. juna trebala je biti na osnovu najavljenog upita lorda Islingtona u House of Lords debata o palestinskoj politici engleske vlade. Gornja je kuća bila u očekivanju te deblate vrlo posjećena. Također židovski lordovi Rothschild, Swallow i Beersted bili su prisutni. Na osnovu dogovora lorda Rothschilda sa lordom Islingtonom pitanje je za sada skinuto s dnevног reda, dok vrhovni komesar sir Herbert Samuel ne razjasni vlasti točno svoje stajalište.

Organ Lloyd Georgesa zauzima se za jednu cijonizmu prijateljsku politiku engleske vlade. »Daily Chronicle«, kojeg općenito drže glasilom Lloyd Georges, objelodanio je jedan članak, u kojem se savjetuje vlasti, da upotrebi prvu priliku, da preko parlamenta razloži javnom ministru svoju palestinsku politiku sa cijonističkog i britskog stajališta. Arapi su bili potkrijepljeni u svojoj prepostavci, da javno mišljenje Engleske ne stoji iza vlasti, koja je odgovorna za dosadašnju palestinsku politiku. Engleska vlast treba da potrebno preduzme, da Arapi poduči o njihovoj zabuni.

i pitaju, zašto se borimo za zrak; oni nastjeraju i gone i pitaju, zašto bježimo.

Stara pjesma, koja uvijek ostaje nova...

Prve stacije na putovanju bili su gradovi Holandije, gdje se Rosenfeld uzdržavao od brušenja diamanata. Slijedili su »sweat-shops« od Londona i New Yorka. Rosenfeld na vlastitom tijelu osjeća zlatnu zemlju, kamo bježe njegova braća pred pogromima. Tu je skupila muza svu krv, isisanusrč i prolivenu suzu židovskoga proletarijata, kojoj daje izražaja u pjesmi:

»U podne se tvornica meni sve čini
Ko krvavo polje gdje počiva boj:
Svud oko vidim, gdje leže mrtvaci,
Sve do neba više krvati znoj...
Tek časak — i zvono će zovnut na
bitku
Mrtvaci se bude, u bitku će poći,
I bore se čete za druge, za druge!
I bore se, padaju, tonu u noć... —
Na bojište gledam sa gorkijem
gnjevom,

Sa strahom i mržnjom uz pakleni vaj,

A sat — sad shvaćam ga pravo — sve budи:

»Već dosta je kmetstva, nek bude mu kraj!

Bolni usklik, što kida sree — ali ništa više.

Pjesnik, koj je skršen od specifičnog galuta židovskoga proletarijata, duboka osjeća u svome sreću neizrecivu, tugu i bijedu, ali nema snage da se odluči na revolucionarni čin, nema snage, da daje bojovne lozinke, niti u klasnom niti u narodnom bolu. Bol je kod njega tako dubok, da ga sasvim skriši.

Rosenfeld bio je pjesnik velike pjesme tuge i optužbe geta, bio je pjesnik tužaljke putnika bez domaje, tužaljke radnika, koji biva izrabljen od kapitala te postaje strojem i vidi svoje dijete samo kad spava, nakon povratka s rada. Bio je i pjesnik optužbe bogatih, izrabljivača i ugnjetača. No tužaljka i optuž-

ba izazivaju u njega samo krik. On putuje i nezna kamo, jer ne vidi cilja, tiši ga nepravda, plače i stenje pod jarmom, ali ne vidi izlaza. No ove pjesnikove suze, djeluju kao balzam na krvavo radničko sreću židovskih masa. Biva nam lakše, ako možemo, da plačemo i da izrazujemo naš bol. Stoga i epska opširnost u njegovoj lirici. Traži olakšanje u suzama. Židovski radnik sam opjeva svoju muku i biva mu lakše. Gotovo njedan pjesnik nije tako obljužen i tako poznat kao Morris Rosenfeld. Tko još nije čuo njegovo ime? Tko nije čitao njegove pjesme?

Tako je postao Rosenfeld pjesnik galutskog proletarijata. On sam propovjedao je gotovo cijeli geto i pjevalo je svoju pjesmu, pjesmu o nevolji i muždi, o nepravdi i potlačivanju.

Pjesma je umuknula. Njegova pjesma bila je njegov život.

Dr. A. D. Rosenberg.

Dolazak Sir Herbert Samuels-a u London. Dogovori sa ministrom kolonija. Reuterbüro javlja od 26. juna. Sir Herbert Samuel stigao je u London; on je imao danas sa ministrom kolonija dogovor o protivljenju Arapa, da suradjuju u Advisory Council za Palestinu.

Vijesti o odstupu Samuela. »Evening Standard« od 20. juna izvješćuje, da je Sir Herbert Samuel, vrhovni komesar Palestine, došao u London, da raspravlja sa vladom o ozbilnjom položaju, koji je nastao bojkotom ustava od strane palestinskih Arapa. A i general Sters, guverner Jeruzolima, je za to prisutan, da omogući »Colonial Office-u«, da se informira sa prvog vrela. »Evening Standard« misli, da će sir Herbert Samuel odstupiti. Politika, koju je on u Palestinu vodio, će biti promjenjena slično razvoju u Mesopotamiji. Ipak se neće Samuel, kao što to »Jewish World« misli nastaniti kao privatnik u Palestinu, nego će kao aktivan političar u Engleskoj doživjeti političku renesancu.

Samuel ostaje i nadalje Commisioner Palestine. Politika, koju je on vodio neće se mijenjati. Kašo odgovor na vijesti, što su ih zabilježile razne engleske novine, da se sir Herbert Samuel neće više na njegovo mjesto u Palestinu vratiti, jer da vlada nije sporazumna pravcem politike, koju je on vodio, javlja se iz oficijelnih krugova, da vlada raspravlja sa sir Herbert Samuejom o položaju u Palestinu. Palestinska politika će se i od sada bez ikakove promjene dosadašnjim načinom voditi. High Commisioner nalazi se samo na dopustu u Engleskoj i vratiti će se odmah u Jeruzolim, čim mu ovaj isteče.

Rutenbergova elektrana u Jafi dogovrila. Kako J. C. B. izvješćuje, dogovrila je sa troškom od 100,000 funti električna centrala u Jafi i može u svako vrijeme biti stavljena u pogon. Otvorenje se zateže radi poteškoća formalne návare.

Potpuno plasiranje gradskog zajma Tel Aviva. Gradska zajam Tel Aviva, koji je pokrenut u Americi, imao je veliki uspjeh, te je već potpuno plasiran. Prema vijestima iz Amerike preuzeala je naime »States Bank od New-Yorka preostale još obligacije u iznosu od 160.000 dolara, pošto je rabin Teitelbaum svratio pozornost na Richarda, predsjednika banke, na ovaj zajam. Odmah poslije sklopljenog ugovora je States Bank doznačila protuvrijednost šekom od 150.328.97 dolara.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni Odbor na svojoj sjednici kojoj je prisustvovao kao gost g. dr. A. D. Rosenberg ponovno pretresao pitanje osnutka halučke stanice, te dogovorno s upraviteljem te stanice svedetalje za osnutak ove stanice. U pretresu pitanja osnutka jugoslovenske halučke farme odlučeno je

upraviti javni poziv na sve sumislijenike, da se stave Radnom Odboru na raspolaganje za provedenje akcije namaknuća sredstava za farmu.

Dar ja jugoslavensku halučku farmu. G. Albert Dzmo darovao je za osnutak jugoslavenske halučke farme u Palestini 5000 dinara.

Rabi Moše Jakov Maestro. Iz Sarajeva namjavljuje, da je ondje u dobi od 65 godina umro ugledni rabi Moše Jakov Maestro. S pokojnikom nestaje jedan od onih starih naših rabina, koji su uživali opće štovanje. Poznat kao vanredno dobar i plemenit čovjek, provodio je svu svoju bogobojazni život u proučavanju Tora, iz koje je crpio snagu, da vrši svoje duhovno zvanje i moć, da djeluje na svoju općinu. Obljubljen i cijenjen od svih njegovih sugrađana, uživao je naročito među Židovima velik ugled, pa je svatko, ma i ne dijelio njegove nazare, cijenio njegovu riječ. I zato svi bolno osjećaju gubitak haham Bohora. Zeleni cadik livra!

Izveštaj sa zbora Mesne Cionističke Organizacije u Beogradu održanog 1. VII. 1923. po podne u sali doma »Oneš Šabat«.

Predsednik g. dr. David Alcalaj otvara zbor i zahvaljuje prisutnima na poseti. Zatim prelazi na čitanje svog referata: o stanju cionist. pokreta u opšte, pred predstojeći kongres u Karlovim-vodama kao i o donešenim odlukama na Sa vežnom Veću u N. Sadu. Napominje, da je bezuslovno potrebno razviti što jaču delatnost, kako bi odgovorili svima dužnostima ka obnovi Erec Israela.

G. dr. I. Alcalaj, glavni rabin, seća se svog doživljaja na putu 1915., kada je posetio Rim na tišabeav izmedju jula i avgusta za vreme velike žege. Nalazeći se u Rimu osećao je instinktivnu potrebu, da vidi čuveni starinski kraj Rima: »forum Romana« nekadanjem političkom centru rimske imperije i kapiju Tita, koji je pokorio Judeju. Posmatrajući relief na kapiji: triumfalni doček Tita u Jerusalimu od strane plemstva i cveta jevr. omladine, koji su bili okovani i primorani nositi crkvene utvari pred mrškim osvajačem — gorko se zaplakali na sudbini i pomislih, da li će doći kraj ovome, što je olineo na tom reliefu, urezanom u Titovoj kapiji. Ubrzo zatim »naš mesija« oličen u Balfurovoj deklaraciji, a po tom docnije i odlukom sila u San-Remu — stvara novu epohu u istoriji dajući Jevrejstvu mogućnosti, da obnovi svoj Erec Israel. Dolazi na ovaj zbor sa molitve — malog tišabeava — u kojoj je sadržina tugovanka zbog propasti jevr. države, nadajući se, da će naći na kontrast tome na raspoloženje i veći odziv za taj rad. U mesto toga vidi opet isti krug ljudi odani svojoj ulozi i želi im, da istraju na svome putu. Napominje svoja nastojanja na S. V. u N. Sadu,

da je radi propagande potrebno, da se posvete pozvane vodje pokreta pojedine centre, jer šira publike nerado sluša uvek istog govornika.

Dr. Josif Amodaj u svome govoru tretira pitanje jevr. kolonizacije. Kritično posmatra rad na cionističkom polju u Beogradu i osudjuje indolentnost naših intelektualaca. Podnosi predloge o osnivanju sekti unutar M. C. O.

Nisim D. Tajtacak slaže se sa predlogom predgovornika, jer uvidja, da je to put, da organizacija ojača i šira publike istupi u pokretu.

Dr. Isak Amar navodi momenat, kada je neumrli Herzl podstaknut dogadjajima iz Dražišćeve afere stvorio bazu današnjem praktičnom radu na obnovi Erec Israela. Zatim iznosi svoj utisak sa Veća u N. Sadu i konstatuje sa zadovoljstvom, da naš pokret pridobije sve više pristaša široim cele kraljevine.

Avram M. Koen napominje, da je ravnodušna omladina odsutna sa ovoga zbora, a starci došli su k nama iz religioznog motiva. Misli, da je akademskih govora o cionizmu bilo dosta. Projekte o radu imamo dosta, ali oskudevamo u osobama, koje će te projekte na papiru, izvesti u delo. Keren Kajemet kod nas je napredovao, ali još nije dostigao krajnji uspeh. Keren Hajesod kod nas slabo dejstvuje, te je važno to ovde naglasiti, da o tome pozvani vode brigu. Naša halučka farma imala bi biti direktna spona našem zemlje i naših halucima u Palestinu, te je akcija, da se ta farma osnuje, od neobične važnosti i dužnost je svih nas, da je podupremo. Radi propagande misli, da se buduća šekelska akcija izvede od strane odbora gradjana, tako da platioci šekela shvate dužnosti, a ne kao do sada, da se zadovolji samo broj i materijalna strana; a osim toga osnivanjem mesečnog časopisa postiglo bi se mnogo u tome pravcu.

David K. Azriel govori o potrebi intenzivnijeg rada i načinu, da se ostvare zadaci M. C. O.

Predsednik dr. David Alcalaj zahvaljuje govornicima na izraženim mislima i zbog počinjenog vremena predlaže, da se sasluša kandidaciona lista za izbor Mesne Cionističke Organizacije.

Avram M. Koen predlaže sledeću listu: Predsednik dr. D. Alcalaj, podpredsednik dr. Fridrik Pops; članovi: Ignat Šlang, rabin; Kalman Löbl, dr. David Alcalaj, Sime Leonić, Stella Kadmon, Moric de Majo, David Hohner, Lazar Demajorović, Izrailo Alfandari, Haim S. Medina, Avram Azriel, David H. Azriel, Maks Koen, David Alcalaj, dr. Isak Amar, dr. Josif Amodaj, Žak Frid i Avram D. Levy. Lista se en bloc prima sa dopunom imena predlagачa. Sednica je zaključena u 12½ č. pre podne.

A. K.

Herzl-spomen slave u Zagrebu. U utorak dne 3. jula iza Arvita održala se u ovdasnoj sinagozi žalobna služba božja

Uloške na knjižice ukamaće odsele sa

te vraća iste bez otkaza

MEDJUNARODNA BANKA D. D.

ZAGREB NIKOLIĆEVA 7

TERAZIJE 23 BEOGRAD

6%

povodom obljetnice smrti dra. Teodora Herzla. Nakon preludija pjevao je nadkantor Rendi u pratinji kora: »Ki kešim ha«, a zatim je rabin dr. M. Margel u vrlo lijepom govoru ocrtao djelovanje Teodora Herzla, nazavši ga prema jednoj midraškoj riječi životnom kosti, koja svojim djelovanjem oživljava obamrlo tijelo. »El male rahamim« recitovan po nadkantoru Rendiu kao i solo »Šiviti adonaj« učinili su dubok dojam na slušatelje. Pjesmom vjere u uskrsnuće »Metim jehaje el« završena je svečana služba božja. Iza službe božje sakupljeno je za Herzlovu šumu. — U četvrtak, dne 5. jula, priredilo je židovsko akademsko narodno društvo »Judea« Herzl spomen slavu u dvorani Teatra marioneta. Nakon vanredno lijepog i punim osjećajem razloženog značenja ove spomen slave po predsjedniku »Judea« abs. iur. Josipa Wessela, ocrtao je začasni senior društva, dr. Aleksandar Licht Herzlovu ličnost. U vrijeme, kad treba ostvariti sve ono, što je Herzl zasnovao, a narod smalaksao, biti će od koristi, da se bolje zadubimo u Herzla, jer nema ličnosti, koja je toliko dala i pokrenula narod kao Herzl. Ko hoće da zadje u življi vrutak židovskoga života treba da zadje u prošlost kojoj je Herzl dao značajku. Neka se zadubi u dnevničke njegove, u kojima se zrcali veliki čovjek, vodja i mislilac Teodor Herzl. Ne stoji, da je tek Dreyfusova afera dala povoda, da razmišlja o židovskom pitanju i ponosu. Već kao mlađi čovjek osjećao je duboku bol radi gaženja židovske časti i spoznao, da se židovsko pitanje ne da riješiti društvinama za obranu od antisemitizma. Još prije »Judenstaata« stao je pi-

sati bilješke, a da sam nije znao, hoće li to biti politička studija ili roman. Iz njegovih zapisa možemo upoznati konture Herzlova karaktera i osjećaja. Reklo se, da »Judenstaat« riješava židovsko pitanje mehaničko-politički. To ne stoji i ako nam se to možda na čas može takovim činiti. Ali ako upoznamo sve pokretne snage, onda vidimo, da je njegovo djelovanje posljedak neodoljive unutarnje židovske nužde, da sam sebe nadje i da se oslobodi. Dragocjeno je, da je prvi momenat bio ponos bez natruhe problematike, koja se kasnije pojavila u cijonizmu. Vidimo besprimjernu divnu naivnost jednog velikana, koji nikad nije očajavao; upoznajemo vedrinu, što je svladala židovsku raskidanost i smjelo gledala u budućnost. Rijetko kad nailazimo na smalaksalost i pesimizam. Bio je prožet jakom vjerom u se i u snagu naroda, koji on zapravo nije ni poznavao. Herzl nam može biti uzorom u neizmjernoj predanosti stvari i besprimjernoj spremnosti, da sve žrtvuje ideji. Konačno ističe, da ne stoji, da Herzl nema za nas ništa mitskoga. Mi volimo vjerovati u mitos heroja i ne reba da se stidimo, ako u sebi osjećamo mitsku snagu Herzla.

Govornik, koji nam je prijašnjih godina znao da plastično prikaže ličnost Herzlova, ovaj nam je put, ocrtao iz duševnog i fizičnog života vodje najljepše momente, nastojao intimno približiti Herzlu, to je brojno općintvo velikom napetošću pratilo razlaganja dra Licha.

Daruvar. Prigodom zadnjih izbora za gradsku općinu istupili su Židovi svojom posebnom listinom, te je izabran nosioč listine g. Ivo Piek. Od s5 židovskih iz-

bornika glasovalo je za židovsku listinu 42 izbornika.

Sa konzervatorija. Gospodin Josip Weissmann, kantor izrael. bogoštovne općine u Zagrebu podvrgao se dne 2. ov. mj. učiteljskom ispitu na kr. muzičkoj akademiji u Zagrebu, te je na temelju klauzurne radnje: »Razvitak glazbe kod Židova i upliv glazbe u jerusolimskom hramu na kršćansku psalmotiju« te na temelju usmenog ispita, prigodom kojeg je pjevački zbor izvodio njegovu kompoziciju »Haleluja« — sposobljen za učitelja pjevanja i glazbe.

Slavko Fürst. U Bjelovaru umro je dne 5. jula naš sumišljenik Llavko Fürst u dobi od 30 godina. Pokojnik razvio je živahan rad u nacionalnom društvu i kao povjerenik Židovskog Narodnog Fonda, dok ga teška bolest nije primorala da položi svoje agende. Kao dobar čovjek i požrtvovan sumišljenik ostat će nam svima u spomeni. Žiljrona letova!

Promocija. U Pragu promoviran je na čast doktora medicine naš sumišljenik g. Moša Alkalay iz Sarajeva. Srdačno čestitamo.

Za tiskovni Fond »Židova« darovao je g. Julijo Frim iz Požege 200 dinara.

Ispravak. U proglašu za osnutak Jugoslovenske halučke farme u Palestini potkrala nam se vrlo nemila tiskarska, pogreška, koju smo htjeli zadnjem broju ispraviti, no omaškom ponovljena je ista pogreška. Umjesto »prepiska o tome se otegnula« ma da stoji »prepiska o tome se otegnula«.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, a u ostali neotuđivim imetkom židovskoga naroda Žid. narodni fond utemeljen je na V. svom kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franaka.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
Uredovo vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i menjajuću banku d.
a. Zagreb, na račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 14. od 27. do 30. juna 1923.

OPĆI DAROVI.

Vršac: Prigodom vjenčanja Irene Lederer Vršac — Edo Schlesinger Zagreb daruju Bernhard Lederer 100.—, Györi Mor 100.— 200.—

Ruma: 95.—

Osljek: Makso Mautnee 30.—, Žid. omladina 216.50, dr. N. Tolnauer 40.—, Lag-baomer akcija Žid. omladine 250.— 536.50

D 831.50

ŠKRABICE.

Zagreb: Sime Spitzer 128.—

MASLINE.

Vršac: Otvorenje vrta na ime dr. Josef Donath prigodom rođenja unuke Margite Hirsch: Šid. nač. društvo 20 m, Samu Berg 17 m, Izidor Hirsch 17 m, Mor Györi 8 m, dr. Julius Dohany 4 m, Jakob Steiner 4 m, Geza Balog 4 m, Arpad Blau 4 m, dr. Aladar Menzer 2 m, Franz Tauss 2 m, Samu Bruckner 2 m, Ede Maschitz 1 m, Robert Hohenberg 1 m, Jakob Berg 1 m, Simon Steiner 1 m, Josef Bruckner 1 m, Hermann Treuer 1 m, Albert Jermović 1 m, Bernat Lederer 1 m, Dušan Schreiber 1 m, Rudolf Nürnberg 1 m, A. Engländer 1 m, Paul Barkan 1 m, Antun Farkas 1 m, na ime

Herman Vig u vrt dr. Josef Donath daruju: Bernat Lederer 1 m, Izidor Hirsch 1 m, Simon Vig 1 m, svega 100 m 1250.—

Bjelovar: Prigodom zaruka Ankice Pollak i dr. B. Milhofer daruju u gaj Slavka Fürsta: prof. R. Schey 10.—, Ernst Pollak 100.—, dr. Milhofer 50.—, S. Milhofer 50.—, Leop. Pollak 25.—, Eugenija Pollak 40.—, Sarika Schey 5.—, 22 masline

280.—

Ogulin: Za Herzlu šumu daruju: Milan Licht 30.—, Viktor Miesner 20.—, Jaques Pollak 10.—, Josip Gerner 10.—, N. Schönberg 10.—, Šime Schwartz 10.—, Iso Unterberger 10.—, K. Adler 10.—, Josip Rendeli 10.—, N. N. 5.—, = 10 m 125.— 132 masline 1655.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Vršac: Predsjednik dr. Josef Donath daruje na ime 5 delegata na godišnjoj konferenciji 1923. na ime dr. A. Menczer 2 m, Herman Barkan 2 m, Samu Berg 2 m, Mor Györi 2 m, Franz Tauss 2 m svega 10 maslina 125.—

Zagreb: Eugen Berl učinjene usluge 40 maslina 500.—

Osljek: dr. E. Fischer 2. obrok izg. oklade 8 m, Eugen Löbl 4. 5. i 6. obrok izg. oklade 24 m

32 masline 400.—

82 m. 1025.—

Do sad darovano 8704 za popunjavanje šume treba još 1296 maslina.

TORA DAROVI.

Osljek: Moric Eisner 12.50, Sam. Fecher 100.—, dr. Ignjo Fürst 100.—, Vilim Steinitz 50.—

D. 262.50

Senta 3000.—

3262.50

GEULAT HAAREC AKCIJA.

Derventa: Sakupljeno kod tore i prigodom raznih svečanosti 437.—

Vršac: Za nadopunak prijašnjih darova 3000.—

Bitolj: bez specifikacije 800.—

Osljek: Na vjenčanju gdjice Irme Wellisch sa g. dr. E. Fischerom daruju: Julio Fischer 100.—, Laci Krauss 50.—, dr. David Fuhrmann 100.—, dr. Ernst Fischer 100.—, Bernhard Krešić 100.—, Olga Feješ 50.—, Mirko Krauss 50.—, Eugen Löbl 100.—, Učiteljski zbor Žid. škole 100.—, dr. Fritz Lederer 50.—, Karl Glesinger 100.—, supruzi dr. E. Fischer 250.— 1150.—

D. 5387.—

Za Geulat haarec akciju darovano do sada
45296.10 Dinara.

DAROVNA KNJIGA.

Zagreb: Prigodom vjenčanja Gize Neumann—
Vilko Grünhut sabrano 840.—

Osijek: Na vjenčanju gdice Olge Rosenberg sa
g. Arturom Spitzerom u Šidu sakupljeno: Stevo
Šilović 100.—, Dane Deutschmann 100.—, Ignac
Spitzer 100.—, dr. N. Tolnauer 50.—, Makso
Rosenberg 100.—, Arnold Rost 100.—, Fritz Rosen-
feld 50.—, Bela Friedmann 50.—, na zarukama
Julike Langfelder i Milana Schilingera: obitelji Ge-
za Langfelder 100.—, Bela Friedmann 50.—, Ne-
čitljivo 50.—, Etel Singer 50.—, A. Fuchs 50.—,
Josip Goldstein 50.—, Žiga Mautner 100.—, Žiga
Wollner 20.—, Mijo Langfelder 50.—, Sida Gold-
stein 50.—, Magda Mautner 20.—, Paula Joffer
30.—, Geza Bošković 50.—, Katica Kardelos 50.—
F. Bröder 50.—, dr. H. Weiss 10.—, Leopold Brö-
der 50.—, Jakob Schillinger 100.—, Viktor Lang-
felder 10.—, Milan Schillinger 50.—, P. Radoković
15.—, Lote Schillinger 50.—, Sirene Wollner 20.—

Marta Fuchs 20.—, Na zarukama Elvire Vogel i
g. Aleksander Pileša, daruju: Vilim Vogel 100.—,
Mor Piliš 100.—, Aleksander Piliš 100.—, Elsa
Wässermann 50.—, Jakob Rechnitzer 50.—, Na
vjenčanju Micike Halasz — Emil Neumann: Leo
Weiss 250.—, Emil Neumann 100.—, ing. Halasz
100.—, Josip Neumann 100.—, Schmidt 100.—

2795.—
Din 3635.—

PREGLED.
Iz Hrvatske Slavonije i Dalmacije 7112.—
Bosne 437.—
Vojvodine 7575.—
Srbije 800.—

Din. 15.924.—

Od 1. januara do 30. juna 1923. sveukupno
unišlo Dinara 349.306.03

Iskaz

darova za Keren Kajemet Lejisrael za vrijeme od 1./1.—30./VI. 1923.

Tek. br.	Mjesto	Sabrani iznos		Polugodišnji kontingent		Više		Manje	
		D.	p.	D.	p.	D.	p.	D.	p.
1	Banjaluka	4430	—	7500	—			3070	—
2	Beograd	41564	—	90000	—			48436	—
3	Belacrkva	297	50	500	—			202	50
4	Bijeljina	7740	50	4500	—	3240	50		
5	Bihać	345	—	1000	—			655	—
6	Bitolj	14907	—	15000	—			93	—
7	Bjelovar	4721	40	7500	—			2778	60
8	Brno	250	—						
9	Brod n/S.	12904	50	10000	—	2904	50		
10	Daruvar	2167	50	3000	—			832	50
11	Djakovo	161	50	2000	—			1838	50
12	Derventa	437	—	1000	—			563	—
13	Dubrovnik	2920	—	2000	—	920	—		
14	Gлина	200	—						
15	Gradačac	125	—	500	—			375	—
16	Hercegovac	200	—						
17	Karlovac	2377	—	4000	—			1623	—
18	Koprivnica	4249	50	5000	—			750	50
19	Križevci	5930	60	3500	—	2430	60		
20	Lipovljani	211	75						
21	Ludbreg	227	25						
22	Mitrovica	1527	50	1500	—	27	50		
23	Našice	288	—	1000	—			712	—
24	Nova Gradiška	275	—	500	—			225	—
25	Novi Pazar	1196	50	500	—	696	50		
26	Novi Sad	45236	70	50000	—			4763	30
27	Ogulin	2185	—	500	—	1685	—		
28	Osijek	35315	—	50000	—			14685	—
29	Pakrac	215	—	2000	—			1785	—
30	Podrute	500	—						
31	Požega	3923	50	5000	—			1076	50
32	Prijedor	1065	—	1000	—	65	—		
33	Rogatice	290	—	500	—			210	—
34	Sarajevo	25727	30	90000	—			64272	70
35	Senta	5962	75	7500	—			1537	25
36	Sisak	1193	75	2000	—			806	25
37	Skoplje	100	—	7500	—			7400	—
38	Split	2993	—	2000	—	993	—		
39	Stari Bečeј	550	—						
40	Sušak	250	—						
41	Travnik	2434	50	2000	—	434	50		
42	Tuzla	2941	55	5000	—			2058	45
43	Uljanik	150	—	*					
44	Varaždin	4285	75	5000	—			714	25
45	Veliki Bečkerek	2665	50	7500	—			4834	50
46	Vinkovci	12782	10	10000	—	2782	10		
47	Visoko	826	75	750	—	76	75		
48	Višegrad	646	95	750	—			103	05
49	Vršac	15485	25	12500	—	2985	25		
50	Vukovar	10085	65	7500	—	2587	65		
51	Zagreb	54055	55	90000	—			35944	45
52	Zavidović	856	50	500	—	357	50		
53	Zemun	4437	90	10000	—			5562	10
54	Zenica	2114	—	1500	—	1414	—		
	Razno	594	23						
		Ukupno		350426	18				

U Zagrebu, 30. jula 1923.

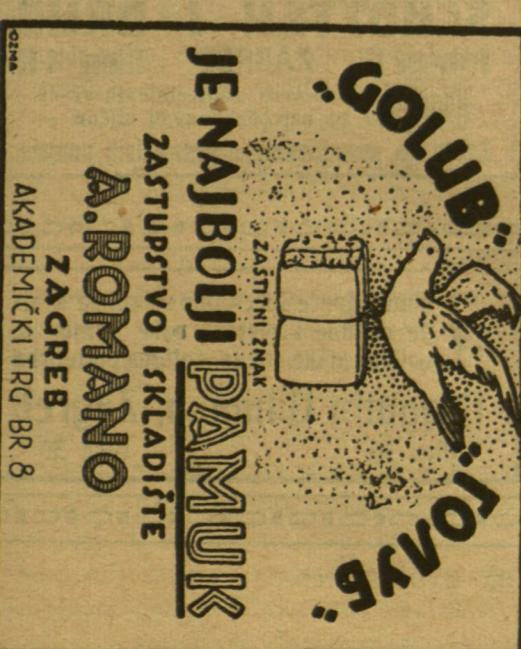
Uprava Keren Kajemet Lejisrael za Jugoslaviju.

D. M. C. artikli

te Aida Maria Lucia, umjetna svila (Kunstseide) i razni drugi pamuci. Kod većih naručba znatan popust! Specialna veštrogovina pamuka
Ferdo SCHWARZ i drug
lica br. 45 - ZAGREB - Telefon 2-56
Brzovarni naslov: SVADRUG

INSTALACIONI ZAVOD
MILAN FREIBERGER
BAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJAVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“
VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA
TELEFON: 17-95 ZAGREB - Ilica 31 PAPMERKUR BRZOJAVI

Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omotnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

Asbestni škriljevac

cement, sadru, opeke, beton-
sko gvoždje, traverze i sav
ostali gradjevni materijal
prodaje na veliko i na malo

GRR DIVO
TRGOVACKO D. UŠTVO
Zagreb, Bogovićeva ulica 3
Telefon broj 5-55 Brzojavi: Gradivo

SIDRO d. d.
za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30.

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & C. A.-G.
Wien Berlin
Ocjel za alat i konstrukcije
St. Egydy er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien
Turptje marke Fischer, žice i užetja iz žice
Samoprodaja za Hrvatsku i Slavoniju
Prve jugoslavenske tvornice šarata d. d., Zagreb

MOSTER
TVORNICA LAKA d. d.
U ZAGREBU

Proizvadja:
lakove, lak-boje, firnis,
uljene boje, zemljene
i kemičke boje
za svu industriju, obrt i trgovinu

Gumene pote i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Vjeran čuvar Vaših zubi jest
LYDON
pasta za zube. — Jedan pokus — i Vaše je
povjerenje osigurano!
Dobiva se u ljekarnama i drogeriama!
LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Urhovčeva 13 ZAGREB Telefon 10-65
Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremoćivih ponjava

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakične i pletenе robe samo na
veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36